

Działamy!

PORADNIK

AKTYWIZOWANIE MŁODZIEŻY W PROCESACH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Poradnik dla aktywnych

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Fundusz
Młodzieżowy

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

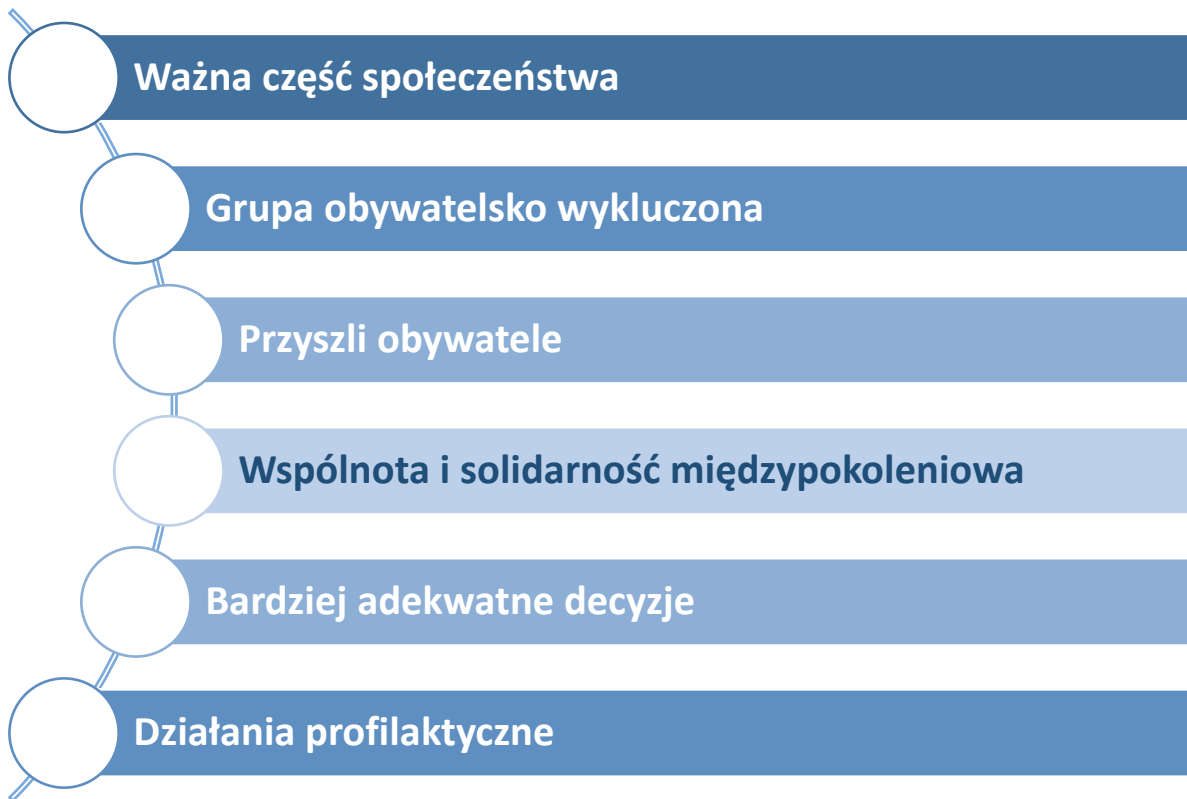
Broszura przygotowana w 2024 roku w ramach projektu realizowanego przez:

Stowarzyszenie Centrum Rozwoju
Edukacji Obywatelskiej CREO
ul. Kochanowskiego 8A/2
60-845 Poznań
www.centrumcreo.pl

**Projekt dofinansowany ze środków Rządowego Programu Fundusz
Młodzieżowy na lata 2022-2033**

1. Dlaczego władza samorządowa powinna angażować młodych?

1. MŁODZIEŻ to nadal około 20% społeczeństwa. Mimo że borykamy się z problemem starzejącego się społeczeństwa nadal prawie co piąty obywatel to osoba zaliczana do grupy młodzieży. Narzekamy na niską frekwencję w badaniach ankietowych czy głosowaniach do budżetów obywatelskich – młodzi to ważna grupa społeczna, którą można pozyskać w kierunku zaangażowania w procesy partycypacyjne. Co więcej, ukierunkowanie działań edukacyjnych i promocyjnych do grupy młodzieży jest zadaniem relatywnie łatwym na poziomie samorządowym. Szkoły podstawowe i średnie to placówki dla których organem prowadzącym są samorządy. Te same, które organizują konsultacje społeczne. Można więc stosunkowo łatwo organizować w szkołach działania włączające młodzież np. poprzez warsztaty, spotkania, kolportaż materiałów informacyjnych, ukierunkowanie ankiet i badań opinii czy aktywizację do zaangażowania w ramach budżetów partycypacyjnych. A młodzi ludzie dostarczają często bardzo dużo ciekawych i kreatywnych pomysłów, którymi potrafią zarażać innych!

- 2. MŁODZIEŻ to często grupa pod pewnym względem wykluczona z procesów partycypacyjnych.** Konsultacje społeczne, w zależności od konkretnej sfery uruchamianych procesów, są zdominowane albo przez osoby w wieku 60+ (spotkania stacjonarne) albo przez osoby w wieku produkcyjnym (np. budżety obywatelskie). Jeśli samorządowcy chcą traktować konsultacje społeczne jako mniej lub bardziej reprezentatywny głos mieszkańców, powinni starać się uwzględniać również głos ludzi młodych. Co więcej, w młodzieży tkwi ogromny potencjał zaangażowania społecznego i obywatelskiego. Niestety często potencjał niewykorzystany. Zaangażowanie organizacji społecznych, czy aktywności społeczności szkolnych, rad rodziców i lokalnych działaczy społecznych w ostatnich dekadach pomogła stworzyć mechanizmy zaangażowania społecznego w szkołach. Organizowane są więc różnego rodzaju akcje charytatywne, zbiórki i kiermasze, działają kluby wolontariatu, kluby pomocy wzajemnej (np. starszy brat – starsza siostra) itp. Jednak form aktywizacji obywatelskiej młodzieży jest już znacznie mniej. Do chlubnych wyjątków należy idea Szkolnych Budżetów Obywatelskich. Jednak to właśnie w młodzieży tkwi ogromny potencjał ich zaangażowania w ramach procesów partycypacyjnych.
- 3. MŁODZIEŻ to osoby, które już za chwilę będą posiadać pełnię praw obywatelskich.** To właśnie oni będą współdecydować o przyszłości miasta, gminy, regionu czy kraju. Pod wieloma względami już teraz stanowią ważną część aktywnego społeczeństwa obywatelskiego – jako wolontariusze angażują się w rozwój społeczny i działania organizacji pozarządowych, mają pełnię praw do zgłaszania projektów i głosowania w ramach samorządowych budżetów obywatelskich (szczególnie osoby 13+), mogą brać udział także w innych procedurach konsultacyjnych. A biorąc pod uwagę ludowe przysłowie „czym skorupka za młodu nasiąknie tym na starość trąci” pamiętajmy, że jeśli na wczesnym etapie nauczymy się uczestnictwa w życiu publicznym, współodpowiedzialności za dobro wspólne, również i w przyszłości będziemy mieć ten nawyk jako ludzie dorośli.
- 4. MŁODZIEŻ to ważny element każdej lokalnej wspólnoty, młodzi także odgrywają istotną rolę w budowaniu solidarności międzypokoleniowej.** Nie sposób budować kapitału społecznego bez młodych. Nie można sobie wyobrazić kształtowania przyszłości, a zazwyczaj to jest przewodnim celem procesów partycypacyjnych i konsultacyjnych, bez włączenia osób młodych.

5. **Udział MŁODZIEŻY w podejmowaniu decyzji pomaga w wypracowaniu rozwiązań bardziej adekwatnych, gdyż odpowiadających na potrzeby także i tej grupy społecznej.** Jeśli będziemy decydować za młodych ryzykujemy przyszłe konflikty, nieporozumienia i pozbawianie ich poczucia sprawstwa.
6. **Partycypacja obywatelska MŁODZIEŻY ma także wymiar profilaktyczny.** Zaangażowanie w pozytywne działania społeczne może być formą profilaktyki przeciwko negatywnym zachowaniom, takim jak apatia, wykluczenie społeczne czy przestępczość.

2. Jakie są korzyści dla młodzieży z partycypacji obywatelskiej?

1. **Rozwój umiejętności obywatelskich i unikalne doświadczenie -**
Uczestnictwo w procesach konsultacyjnych uczy młodych ludzi, jak działa demokracja i jak można wpływać na politykę publiczną. Uczy to odpowiedzialności obywatelskiej i aktywności społecznej, a także umiejętności takich jak planowanie działań, przygotowywanie prostych

projektów, negocjacje, dialog czy praca w grupie. To unikalne doświadczenie obywatelskie i społeczne, które będzie owocować w późniejszym już pełnoletnim życiu. Zaangażowanie obywatelskie to też wartościowa nauka umiejętności społecznych, okazja do nawiązywania współpracy, doskonalenia empatii i dostrzegania wartości w kultywowaniu dobra wspólnego. Uczestnictwo w konsultacjach i projektach partycypacyjnych dostarcza praktycznych doświadczeń, które nie są dostępne w tradycyjnym systemie edukacyjnym tj. kompetencje interpersonalne, umiejętność krytycznego myślenia czy rozwiązywania problemów.

- 2. Dowartościowanie i poczucie sprawstwa** - Dzięki partycypacji, młodzież może mieć realny wpływ na decyzje dotyczące ich środowiska życia, edukacji czy lokalnych usług. To buduje poczucie, że ich zdanie jest ważne i brane pod uwagę, co może zwiększyć ich zaangażowanie w życie społeczne i polityczne. Udział w konsultacjach społecznych to więc forma dowartościowania swojej aktywności, uzyskania poczucia większej podmiotowości i sprawstwa, a co za tym idzie – większej pewności siebie. Uzyskane w młodym wieku doświadczenie partycypacyjne to także unikalne przygotowanie do dorosłego życia obywatelskiego. Gdy mając lat 12 czy 16 przekonuję się, że „można zmieniać świat wokół” przygotowując mały projekt do Szkolnego Budżetu Obywatelskiego to tym łatwiej będzie mi zaangażować się aktywnie gdy choćby w wieku lat 30 zechcę powalczyć o plac zabaw dla swojego dziecka pisząc już poważny projekt do samorządowego budżetu obywatelskiego. Niemale znaczenie ma tutaj także fakt, że kiedy młodzież ma możliwość współdecydowania o lokalnych sprawach, rośnie ich aktualne i przyszłe zaufanie do władz lokalnych i demokratycznych procesów wpływu dostępnych dla obywateli.
- 3. Zabawa i sposób na nudę** – Może nie jest to najważniejsza korzyść z punktu widzenia dorosłych czy pracowników samorządowych odpowiedzialnych za organizację konsultacji, ale może być to całkiem skuteczny motywator do zaangażowania młodych. Aby jednak tak się stało, należy wzbogacać procedury partycypacyjne o aspekty atrakcyjne dla młodych tj. dostępność online, wykorzystanie atrakcyjnych form partycypacyjnych (np. kawiarenka obywatelska, panele obywatelskie, Szkolne Budżety Obywatelskie), atrakcyjność graficzna materiałów promocyjnych, wprowadzenie elementów grywalizacji czy uruchomienie kanałów informacyjnych dostępnych dla młodych np. rolki na portalach społecznościowych.

- 4. Przyjaźnie i sieci kontaktów** - Uczestnictwo w konsultacjach i projektach obywatelskich sprzyja integracji społecznej i budowaniu sieci kontaktów. Mowa tu zarówno o budowaniu przyjaźni i pozytywnych relacji w obrębie grup rówieśniczych ale także o kapitale relacyjnym o charakterze zewnętrznym. Młodzi ludzie mają bowiem okazję do współpracy z różnymi grupami społecznymi, co może zmniejszać uprzedzenia i budować zrozumienie dla różnorodności. Poznając innych od nas ludzi, dowiadując się więcej o ich potrzebach czy wartościach a także uzyskujemy kapitał społeczny o charakterze pomostowym i zwiększamy poziom zaufania społecznego – a są to kwestie kluczowe dla dobrze działającej demokracji uczestniczącej, aktywnego społeczeństwa obywatelskiego i efektywnej gospodarki lokalnej. Te korzyści wpływają więc nie tylko na jednostki, ale także na społeczności, które stają się bardziej zintegrowane, zrównoważone i demokratyczne dzięki aktywnej roli młodzieży.
- 5. Realizacja interesów i korzyści materialne** – patrząc czysto pragmatycznie, udział w konsultacjach społecznych jest sposobem realizacji indywidualnych lub grupowych interesów. Na przykład, gdy nasz projekt wygrywa w budżecie obywatelskim. Jeśli konsultacje społeczne wymagają dużego zaangażowania czasowego czasem możemy liczyć na wynagrodzenia dla uczestników, które zrekompensuje, choć częściowo poświęcony czas. Nie to jest jednak najważniejsze a uzyskanie możliwości wpływu na nasze otoczenie, dzielnicę, miasto czy nawet szerzej w ramach dostępnych mechanizmów demokratycznych.

3. Różne odcienie partycypacji społecznej

Czym są konsultacje społeczne?

Konsultacje społeczne mogą być przeprowadzane na różnych poziomach zaangażowania społeczności w proces decyzyjny. W literaturze i praktyce wyróżnia się kilka szczebli konsultacji społecznych, które często są przedstawiane w formie tzw. piramidy partycypacji. Oto typowe szczeble konsultacji społecznych, od najmniej do najbardziej zaangażowanego poziomu:

Upraszczając, można spróbować zobrazować ją za pomocą trzech szczebli:

- 1. Informowanie** - to proces jednostronnego komunikowania planów i rozwiązań. Nie zakłada ono modyfikacji prezentowanych pomysłów, ani wiążącej dyskusji. **TU ZAZWYCZAJ TYLKO DOWIADUJESZ SIĘ CO BĘDZIE SIĘ DZIAŁO** – np. jak będzie przebiegać nowa inwestycja.
- 2. Konsultowanie** - jest procesem komunikacji dwustronnej, podczas której opiniowaniu podlegają przedstawiane rozwiązania. **TU ZWYKLE MASZ MOŻLIWOŚĆ ZGŁOSZENIA SWOICH UWAG I ZDANIA** (nie muszą one być jednak uwzględnione, ale powinieneś dostać informację zwrotną).

3. Współdecydowanie - jest nie tyle zbieraniem opinii, ile partnerską relacją pomiędzy stronami służącą wspólnemu wypracowaniu rozwiązań.

TU ZAWSZE MASZ GŁOS DECYDUJĄCY np. liczba głosów mieszkańców decyduje, który projekt wygra w budżecie obywatelskim.

Kto organizuje konsultacje?

Konsultacje organizowane są przez podmioty władzy publicznej – rządowe lub samorządowe. Najczęściej spotykać się będziesz z konsultacjami samorządowymi na poziomie gminy / miasta.

Czego mogą dotyczyć konsultacje?

Przykładowa tematyka konsultacji:

- **Budżet obywatelski** – rodzaj konsultacji, gdzie mieszkańcy mają możliwość zgłaszania swoich pomysłów na przedsięwzięcia obywatelskie (np. budowa nowego placu zabaw) oraz finalnie głosowania i wyboru projektów do realizacji przez gminę / miasto. To zazwyczaj najbardziej „medialna” forma konsultacji a także najpopularniejsza jeśli weźmiemy pod uwagę udział mieszkańców (frekwencje w głosowaniach wahają się pomiędzy kilka % do nawet 30-40% mieszkańców danego miasta lub gminy).
- **Planowanie przestrzenne** – konsultacje zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) lub tzw. planów ogólnych. Pod względem liczby procesów to najbardziej popularna forma konsultacji społecznych, jednak także stosunkowo mało popularna wśród mieszkańców. Angażują się zazwyczaj tylko osoby, firmy lub instytucje bezpośrednio zainteresowane tematem.
- **Inwestycje** np. konsultacje przebiegu nowej drogi, lokalizacji domu kultury, konsultacje w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko. Te konsultacje często wywołują najwięcej kontrowersji w społeczności lokalnej, jeśli dana inwestycja ma potencjał konfliktogeny np. lokalizacja nowego cmentarza, składowiska odpadów, czy fermy zwierząt futerkowych.
- **Dokumenty strategiczne** – konsultacje strategii i planów rozwoju gminy/miasta, planów rewitalizacji, planów ochrony środowiska, strategii rozwiązywania problemów społecznych itp. Dokumenty te są często

kluczowe dla rozwoju społeczno-gospodarczego całych miast i gmin. Mimo to poprzez swój poziom ogólności konsultacje ich dotyczące nie angażują w należyтым stopniu mieszkańców.

- **Współpraca z NGO** – konsultacje corocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Tutaj uczestniczą w nich zazwyczaj przedstawiciele organizacji społecznych zainteresowanych wsparciem w kolejnym roku ze środków samorządowych.
- **Realizacja tematycznych polityk samorządowych** – konsultacje przyszłych działań gmin / miast w zakresie konkretnych dziedzin np. w zakresie edukacji, opieki społecznej, opieki zdrowotnej, polityki senioralnej, czy transportu i komunikacji itd.

Jakie są narzędzia i techniki konsultacji?

A. Proste

1. **Konsultacje pisemne** - umożliwiające otrzymanie uwag, opinii, pytań dotyczących wcześniej przedstawionego bądź zamieszczonego na stronie internetowej dokumentu poddanego konsultacjom. Zazwyczaj związane z opracowaniem i upublicznieniem formularza uwag, którą mogą wypełniać mieszkańcy zainteresowani tematem.
2. **Otwarte spotkanie konsultacyjne** - służące wymianie opinii pomiędzy mieszkańcami i przedstawicielami władz oraz ekspertami. Prowadzone jest przez moderatora.
3. **Punkt konsultacyjny** - jest okazją do zapoznania się mieszkańców z materiałami informacyjnymi (planami, makietami, wizualizacjami) oraz zebrania opinii na ten temat. Może być zlokalizowany zarówno w miejscu, którego dotyczy procedura planistyczna jak również w innych miejscach centralnych z punktu widzenia obecności mieszkańców (np. jeśli temat dotyczy obszaru społecznie ważnego dla danej gminy).
4. **Spacer Badawczy (Etnograficzny)** - pozwala zbadać i poznać odczucia, potrzeby badanych na temat różnych aspektów przestrzeni również w formie waloryzacji krajobrazowej.

B. Średnio złożone

1. **Fokus/Zogniskowany wywiad grupowy** - służący poznaniu potrzeb i opinii określonej grupy osób (zarówno homogenicznej, jak i heterogenicznej), oparty na scenariuszy i prowadzony przez moderatora.
2. **Badanie ankietowe** - służące poznaniu potrzeb, opinii, postaw reprezentatywnej lub zdefiniowanej grupy mieszkańców na zadany temat. Może być realizowany za pomocą:
 - Wywiadu osobistego w domu respondenta / w miejscu publ.
 - Wywiadu osobistego wspomaganego komputerowo (CAPI).
 - Wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI).
 - Wywiadu internetowy wspomaganego komputerowo (CAWI).
3. **Warsztaty konsultacyjne** - dające szansę przepracowania danej kwestii z użyciem angażujących technik wypracowywania opinii.
4. **Kawiarenka Obywatelska** - daje szansę przeprowadzenia dyskusji na zadany temat w specyficznej i sprzyjającej atmosferze. Służy raczej zebraniu opinii niż wypracowaniu konkretnych rozwiązań.
5. **Forum Lokalne** - służy partycypacyjnemu formułowaniu polityk i planów działania na poziomie lokalnym w duchu współpracy pomiędzy samorządem, a reprezentantami mieszkańców.

C. Skomplikowane

1. **DEMOCS** (Deliberatywne Spotkania Mieszkańców) - pozwalają dokonać priorytetyzacji zagadnień z obszaru danej polityki publicznej zwłaszcza na wstępnym etapie jej tworzenia.
2. **Planning for Real** - to praca nad zmianą przestrzeni poprzez wypracowanie konkretnych pomysłów z wykorzystaniem trójwymiarowej makiety.
3. **Charrette©** - to proces zawierający etap badań społecznych, dyskusji oraz pracy warsztatowej wykorzystywany często planowaniu przestrzennym.
4. **Mapa Interaktywna / geoankieta** - służy poznaniu i wizualizacji przestrzennej miejsc, co do których mieszkańcy mają określone propozycje zmian lub które uważają za problemowe.

4. Nowoczesne kanały, metody i narzędzia partycypacji obywatelskiej atrakcyjne dla młodzieży

Konsultacje społeczne przyjazne dla młodzieży powinny być dostosowane do ich sposobu komunikacji, zainteresowań oraz możliwości uczestnictwa. Oto kilka kanałów, narzędzi i technik, które mogą być szczególnie efektywne w zaangażowaniu młodych ludzi.

Media społecznościowe

Wykorzystanie mediów społecznościowych w konsultacjach społecznych nie tylko zwiększa ich skuteczność, ale także pomaga w budowaniu bardziej inkluzywnej i partycypacyjnej demokracji, szczególnie wśród młodych ludzi.

Korzyści dla Młodzieży:

- Młodzież jest bardziej skłonna do uczestnictwa w procesach konsultacyjnych, gdy komunikacja odbywa się na platformach, które są dla nich naturalnym środowiskiem komunikacyjnym.
- Media społecznościowe mogą być używane do edukacji na temat demokracji partycypacyjnej, co przygotowuje młodzież do aktywnego życia obywatelskiego.
- Możliwość udziału w konsultacjach bez konieczności fizycznej obecności jest szczególnie ważna dla młodych ludzi, którzy często mają ograniczone zasoby czasowe.
- Interakcje w czasie rzeczywistym pozwalają młodzieży na natychmiastowe włączenie się i pokazanie swojego zdania.

Media Społecznościowe używane w konsultacjach społecznych i partycypacji:

- **Facebook:** idealny do szerokiego dotarcia do grup docelowych, prowadzenia grup dyskusyjnych, publikacji wydarzeń i ankiet; możliwość wykorzystania grup lokalnych.
- **Twitter/X:** używany do szybkiej komunikacji, hashtagi pomagają w kampaniach i monitorowaniu dyskusji; bardziej popularnych w tematach ogólnych i ponadlokalnych.
- **Instagram:** skuteczny do wizualnej narracji projektów, stories mogą służyć do angażujących Q&A.
- **TikTok:** coraz częściej wykorzystywany do promocji, szczególnie wśród młodszych grup wiekowych np. przy kampaniach edukacyjnych czy promocji głosowania w budżetach obywatelskich.
- **YouTube:** do publikacji dłuższych treści wideo, wyjaśnień projektów, relacji z konsultacji.
- **LinkedIn:** dla bardziej profesjonalnego i specjalistycznego zaangażowania, np. w konsultacjach dotyczących biznesu czy rozwoju gospodarczego.

Dobre praktyki z polskich metropolii:

- **KRAKÓW: Konsultacje Planu Rewitalizacji** – ramach konsultacji, urząd miasta prowadził kampanię na Instagramie i Facebooku, gdzie wykorzystano infografiki, krótkie filmy wyjaśniające procesy, a także zachęcał do udziału poprzez interaktywne quizy i pytania.
- **ŁÓDŹ: Łódź Rowerowa** – w konsultacjach dotyczących infrastruktury rowerowej, miasto używało mediów społecznościowych do zbierania opinii, prowadzenia dyskusji i informowania o postępach projektu na Twitterze i w grupach tematycznych na Facebooku.
- **POZNAŃ: Poznański Budżet Obywatelski** - Miasto wykorzystuje platformy społecznościowe do promocji etapów budżetu

partycypacyjnego, promocji głosowania i informowania o wynikach. Na profilach na Facebooku czy Twitterze publikowane są posty z informacjami o projektach, przypomnienia o głosowaniu, a także relacje live z wydarzeń związanych z budżetem obywatelskim.

Aplikacje mobilne

Wykorzystanie aplikacji internetowych i mobilnych w procesach konsultacji i partycypacji społecznej znacząco zwiększa zaangażowanie obywateli w życie lokalnych społeczności. Dzięki nim mieszkańcy mogą aktywnie uczestniczyć w podejmowaniu decyzji, zgłaszać problemy oraz komunikować się z władzami samorządowymi.

Wśród korzyści z wykorzystania aplikacji w konsultacjach społecznych należy wymienić przede wszystkim zwiększenie zaangażowania obywateli. Łatwy dostęp do informacji i możliwość aktywnego udziału w decyzjach zachęcają mieszkańców do większej aktywności społecznej. Nie bez znaczenia jest też szybkość komunikacji. Aplikacje i podobne narzędzia elektroniczne umożliwiają sprawniejszą wymianę informacji między obywatelami a władzami. Wszystko to wpływa radykalnie na zwiększenie efektywności procesów. Automatyzacja zbierania opinii i zgłoszeń pozwala na szybsze analizowanie potrzeb społeczności i podejmowanie odpowiednich działań.

Funkcje aplikacji wspierających konsultacje i partycypację społeczną:

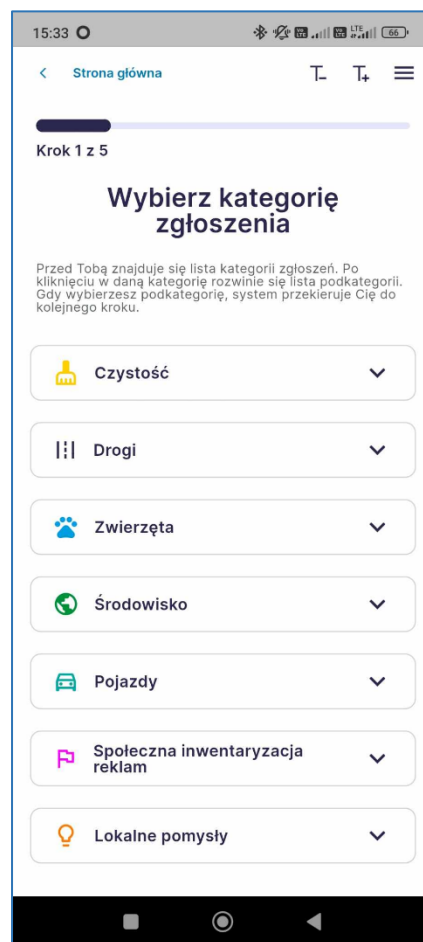
- **Zgłaszanie problemów i sugestii** - aplikacje umożliwiają mieszkańcom bezpośrednie informowanie władz o lokalnych problemach, takich jak uszkodzenia infrastruktury czy kwestie środowiskowe.
- **Ankiety i badania opinii** - dzięki nim samorządy mogą szybko pozyskać opinie mieszkańców na temat planowanych inwestycji czy zmian w przestrzeni publicznej. Uruchomienie szybkiej ankiety może pomóc w inicjowaniu ważnych działań samorządu lub wskazać postulowany przez mieszkańców kierunek działań.
- **Konsultacje online** – platformy te pozwalają na prowadzenie konsultacji społecznych w formie elektronicznej, co zwiększa dostępność i wygodę uczestnictwa dla obywateli. Z pewnością każdy organizujący konsultacje wie, jak trudno zachęcić mieszkańców do przyścia na spotkanie o określonej porze i dotrzeć z informacją o konsultowanych zmianach. Trudno wygrać z czasem wolnym, pracą czy obowiązkami rodzinnymi.
- **Informowanie o działaniach samorządu** - aplikacje dostarczają aktualnych informacji o planowanych i realizowanych projektach, o inwestycjach, zmianach rozkładów jazdy czy objazdach związanych z wypadkami. Wszystko to zwiększa przejrzystość działań władz lokalnych.

Dobre praktyki z polskiego podwórka:

- **SMART CITY POZNAŃ** - Miejska aplikacja na smartfony powstała, by udoskonalić sposoby komunikacji z mieszkańcami Poznania. Jej użytkownicy otrzymują powiadomienia z najświeższymi informacjami w kilku kategoriach, m.in.: odpady, ale także biznes, seniorzy, osiedla, powietrze, bezpieczeństwo, awarie, transport i ankiety. Użytkownicy mogą też zgłaszać problemy wymagające interwencji służb np. porzucone odpady wielkogabarytowe, uszkodzone drogi czy chodniki, wałęsające się zwierzęta, dzikie wysypiska śmieci, porzucone pojazdy, czy nielegalne reklamy sprzeczne z uchwałą krajobrazową (społeczna inwentaryzacja reklam). Platforma stara się inicjować także pomysły mieszkańców, które finalnie można zgłaszać jako projekty do budżetu obywatelskiego, sugerować samorządom pomocniczym (rady osiedli) czy poddać bardziej profesjonalnym formom konsultacji społecznych.

Smart City Poznań

- **Platforma "decydujMY razem" w Gliwicach** - Gliwice uruchomiły platformę "decydujMY razem", która umożliwia mieszkańcom zgłaszanie potrzeb, inicjatyw oraz wyrażanie opinii na temat dzielnic i całego miasta. Użytkownicy mogą brać udział w głosowaniach na projekty budżetu obywatelskiego, uczestniczyć w konsultacjach społecznych oraz angażować się w lokalne inicjatywy. Platforma jest zarządzana przez Centrum 3.0 – Gliwicki Ośrodek Działań Społecznych.

DecydujMY! razem

- **Metropolitalny portal konsultacji społecznych – Metropolia Poznań**
- Najnowsze informacje o budżetach obywatelskich w Metropolii Poznań, przewodnik dla wnioskodawców oraz ogłoszenia o naborach i głosowaniach w ramach kolejnych edycji budżetów znajdziesz na **metropolitalnym portalu konsultacji społecznych** pod adresem www.konsultacje.metropoliapoznan.pl

- **Platforma CITIZENLAB / GO VOCAL**
– międzynarodowa platforma zaangażowania społeczności Go Vocal zwiększa partycypację, zapewniając mieszkańcom wyjątkowe doświadczenia, a jednocześnie udostępniając urzędnikom nowoczesne i efektywne narzędzia. Wśród nich możliwości zdalnego informowania mieszkańców (poprzez mail i sms), ankietyzacji i badania opinii, dyskusji i głosowania w ważnych sprawach, geoankiety i mapowania, budżetów partycypacyjnych, paneli obywatelskich itp. Jest to narzędzie zaprojektowane przez belgijski start-up, z ponad 300 wdrożeniami na świecie. Czy mamy już doświadczenia z wykorzystania platformy w Polsce? Oczywiście. W ramach projektu „E-demokracja. Mieszkańcy mają moc!” realizowanego przez Fundację SocLab w Augustowie i Wasilkowie w 2022 roku została wdrożona platforma CitizenLab/Go Vocal. Być może wydaje się, że tego typu rozwiązania technologiczne bardziej pasują do dużych miast, metropolii. Jak okazało się również w średnich i małych gminach wprowadzenie takiej platformy

może przynieść wymierne korzyści. W ciągu roku przeprowadzono w każdym mieście 4 procesy partycypacyjne testując możliwości zastosowania platformy: od wyborów do Młodzieżowej Rady Miasta po budżet obywatelski. W dłuższej perspektywie wprowadzenie takiego rozwiązania to realne oszczędności pracy urzędników, udrożnienie komunikacji w urzędach pomiędzy różnymi wydziałami i zachęcenie mieszkańców do większej aktywności w konsultacjach społecznych. Dzięki platformom takim jak CitizenLab mogą oni zabierać głos w dogodnym dla siebie czasie i miejscu.

- **Platforma DECIDIM.PL** – open source'owa platforma do partycypacji obywatelskiej, tworzona przez międzynarodową

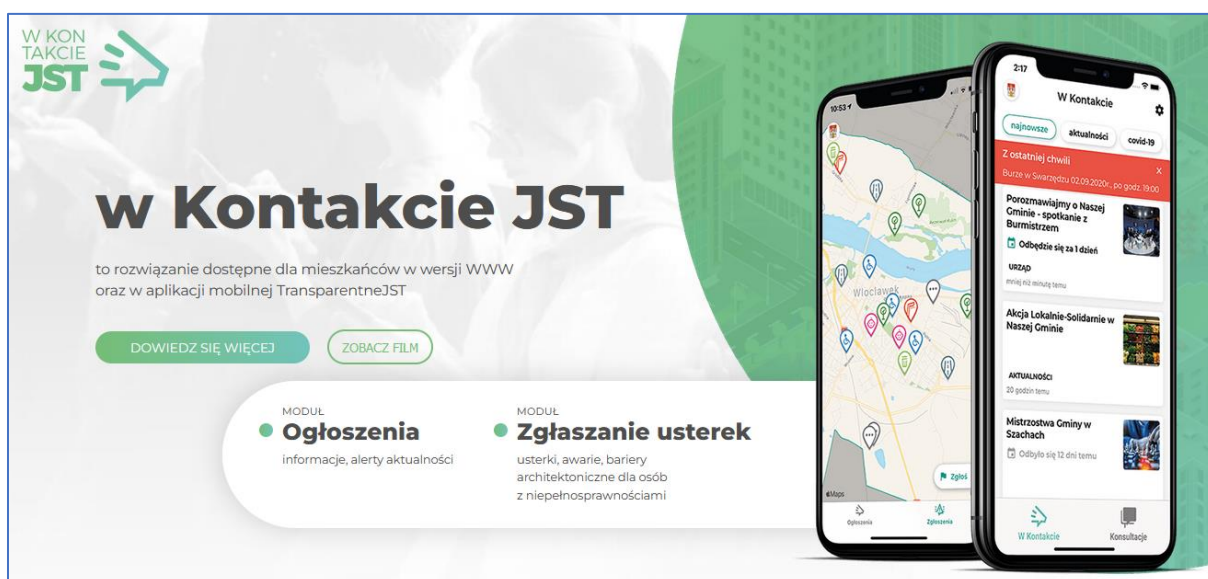
społeczność. Jej geneza sięga roku 2016 i Barcelony, gdzie służy urzędnikom do szerokiego dialogu z mieszkańcami. Korzystają z niej m.in. urzędnicy z Mediolanu, Helsinek i Nowego Jorku. Została zaprojektowana z myślą o nowoczesnych samorządach, umożliwiając mieszkańcom, organizacjom i społecznościom lokalnym aktywne uczestnictwo w różnych procesach partycypacyjnych. Decidim wyróżnia się na tle innych rozwiązań i może być skutecznym narzędziem do zwiększania zaangażowania obywatelskiego oraz budowania bardziej demokratycznych społeczności na różnych szczeblach. Od pewnego czasu platforma jest także dostępna dla polskich samorządów. Do tej pory skorzystały z niej m.in. Warszawa i Gdynia.

- **Platforma PORTO ALEGRE** – to najbardziej popularna w Polsce platforma online do samorządowych budżetów obywatelskich. Skąd taka nazwa? To proste – Porto Alegre to miasto w Brazylii gdzie narodziła się historia budżetu obywatelskiego. Platforma obsługuje budżety partycypacyjne kilkuset miast i gmin m.in. w Olsztynie, Częstochowie, Sopocie, Wałbrzychu, Luboniu, Swarzędzu, Śremie czy Legnicy. Oferuje kompleksowe wsparcie dla samorządów na każdym etapie wdrażania budżetu partycypacyjnego: stworzenie dedykowanej strony dla budżetu obywatelskiego z funkcjonalnościami. ogłoszenie zasad, zbieranie pomysłów od mieszkańców, opiniowanie i weryfikacja, głosowanie online. Platforma jest przyjazna dla mieszkańców – także dla tych

aktywnych, którzy zgłaszają swoje pomysły na projekty obywatelskie. Zainteresowanych budżetem partycypacyjnym społeczników odsyłamy także na stronę www.budzetobywatelski.pl gdzie twórcy platformy PORTO ALEGRE dzielą się bazą wiedzy i dobrych praktyk z budżetów z całej Polski. **Wejdź na stronę i zainspiruj się do działania!**

- **Platformy KonsultacjeJST.pl oraz TransparentneJST.pl czy wKontakcieJST.pl** – umożliwiają polskim samorządom angażowanie mieszkańców w konsultacje społeczne i budżety obywatelskie, zgłaszanie usterek, wysyłanie alertów i powiadomień. Narzędzia są płatne dla samorządów jednak stają się coraz bardziej popularne wśród gmin.

Szkolne Budżety Obywatelskie (SBO)

To nowa forma edukacji obywatelskiej młodzieży przygotowującej młodych obywateli do „dorosłej” partycypacji w budżetach obywatelskich samorządów.

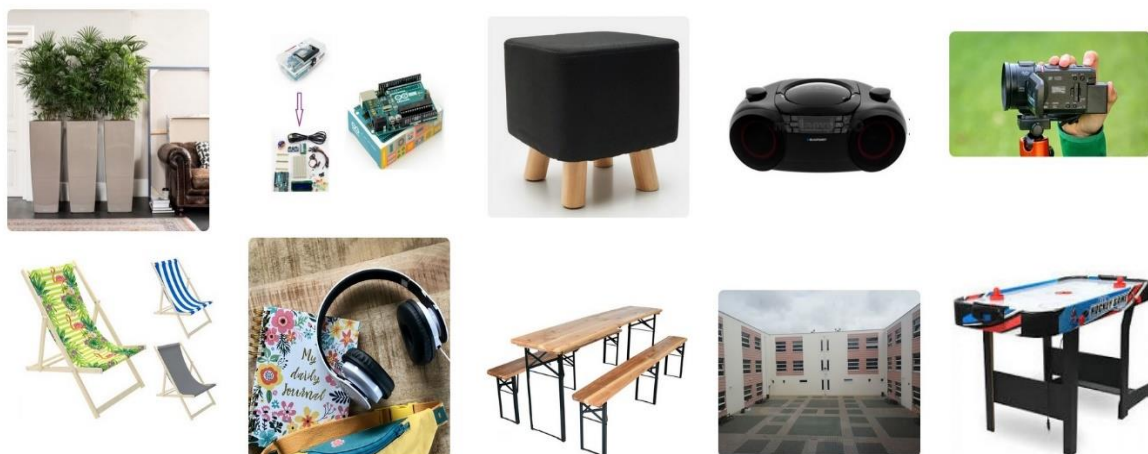
Kompleksowy system SBO wypracowało **Stowarzyszenie CREO** wraz ze **Stowarzyszeniem Metropolia Poznań** realizując w latach 2019-2024 szereg wspólnych projektów z serii Działamy. Przez ten okres udało się zrealizować 160 edycji SBO, uczniowie zgłosili ponad 700 pomysłów na projekty, a w głosowaniach na terenie całej Wielkopolski wzięło udział ponad **50 tysięcy młodych ludzi!** Sukces szkolnych budżetów doprowadził do rozwinięcia budżetów tematycznych związanych z ekologią czy dostępnością.

SBO to pewna suma (1000-5000 zł) dla każdej szkoły na realizację pomysłów uczniów. Zasady każdej edycji SBO opracowują sami młodzi przy udziale trenera podczas warsztatów obywatelskich. Następnie członkowie społeczności szkolnej zgłaszają swoje pomysły (poprzez moduł online). Po zebraniu pomysłów na miniprojekty – nauczyciele przystępują do ich opiniowania. Następnie organizowane jest głosowanie, w którym uczniowie sami wybierają najciekawszy dla nich projekt, a ten następnie jest wdrażany w szkole. Głosowanie może odbywać się z wykorzystaniem narzędzi online, jednak najczęściej odbywa się w formie tradycyjnej poprzez wypełnienie kart do głosowania. Wszystko po to by jeszcze bardziej upodobnić moment decyzji do głosowania w wyborach np. samorządowych czy parlamentarnych.

SBO to nie symulacja, ale autentyczny proces konsultacyjny oparty na partycypacji a jego bezpośredni rezultat jest realny, a wręcz namacalny – zrealizowany projekt w szkole! Realizm 100% - zgłaszając swój mały projekt młodzi używają formularza online zbliżonego do wniosku w „dorosłym” samorządowym Poznańskim Budżecie Obywatelskim (PBO)!

Przykładowe wizualizacje projektów wybrane i zrealizowane w ramach SBO:

SBO naprawdę działa i prowadzi młodzież do bardziej ambitnych projektów
np. młodzież z 38 LO (Poznań) po przeprowadzeniu Szkolnych Budżetów Obywatelskich przygotowała projekt do Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego i zdobyła prawie 600 tys. na remont swojej szkoły!

Wreszcie SBO to **unikalna platforma** pozwalająca na realizację online wszystkich etapów szkolnego budżetu (poza samym momentem głosowania).

Więcej informacji: www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/sbo/

Geokonsultacje / geoankiety / geodyskusje

Geokonsultacje, w formie geoankiety i geodyskusji, to nowoczesne narzędzia konsultacji społecznych, atrakcyjne także dla ludzi młodych, wykorzystujące technologie geoinformacyjne do aktywnego angażowania mieszkańców w procesy planowania przestrzennego.

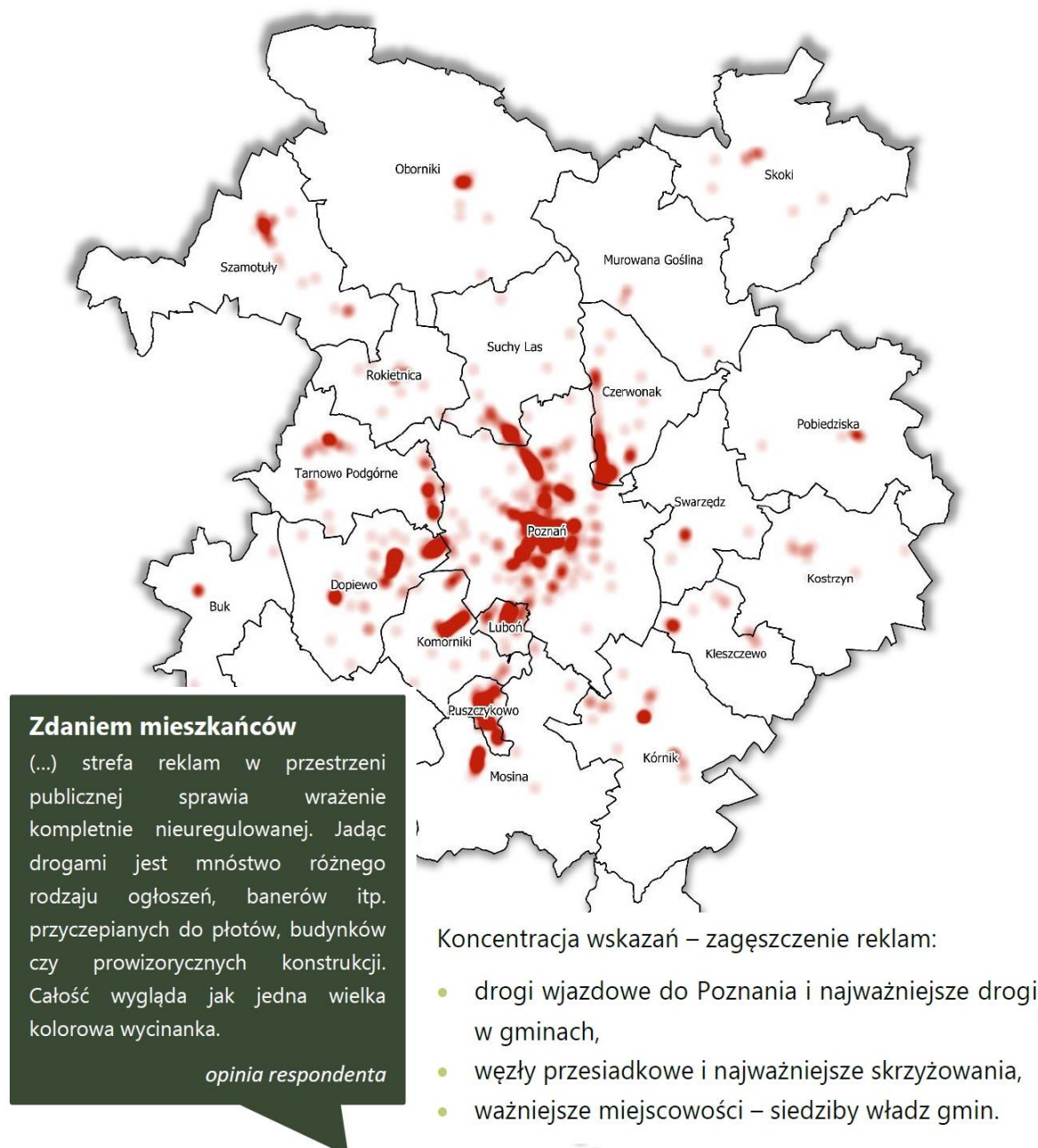
- **Geoankieta** to internetowa ankieta zintegrowana z interaktywną mapą, umożliwiającą respondentom zaznaczanie punktów, linii lub obszarów, odpowiadając na pytania dotyczące określonej przestrzeni. Dzięki temu można zbierać opinie mieszkańców na temat aktualnego stanu zagospodarowania terenu oraz propozycji przyszłych zmian. Geoankiety są szczególnie przydatne w procesach związanych z planowaniem przestrzennym, rewitalizacją, projektowaniem infrastruktury transportowej czy zarządzaniem zielenią miejską.
- **Geodyskusja** to platforma internetowa umożliwiająca aktywną wymianę opinii między uczestnikami procesu konsultacji społecznych. Użytkownicy mogą przeglądać propozycje rozwiązań opracowanych przez projektantów, zadawać pytania oraz komentować przedstawione plany. Dzięki interaktywnej mapie uczestnicy mają możliwość dokładnego zapoznania się z projektami i wyrażenia swoich uwag w kontekście przestrzennym.

Przykłady zrealizowanych z sukcesem konsultacji tego typu

- **Metropolia Poznań:** W latach 2015-2018 w Poznaniu i okolicznych gminach należących do Metropolii Poznań przeprowadzono sześć geoankiet, mających na celu wsparcie partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym. Badania te pozwoliły na zebranie opinii mieszkańców dotyczących różnych aspektów zagospodarowania przestrzennego, co przyczyniło się do lepszego dostosowania planów do potrzeb społeczności lokalnych. Jednym z tematów badań z 2018 roku była geoankieta pt. Reklamy w przestrzeni Metropolii Poznań. Celem geoankiety była diagnoza estetyki przestrzeni w zakresie reklam w krajobrazie aglomeracji poznańskiej. Równolegle do geankiety przeprowadzono inwentaryzację punktową reklam na terenie Metropolii Poznań. Udało się więc uzyskać kompleksowe dane wraz z wkładem mieszkańców w postaci zaznaczonych w narzędziu online punktów o

szczególnym nasyceniu niekorzystnymi dla krajobrazu i szpecącymi reklamami. Poza wskazaniem konkretnych miejsc była możliwość doprecydowania i wskazania zdania mieszkańców.

Reklamy w krajobrazie miast i gmin Metropolii Poznań

Raport z badania jest dostępny na stronie Metropolii Poznań:

<https://www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/articlesView,227,34,GEOANKIET-A-Reklamy-w-przestrzeni-Metropolii-Poznan,PL>

- **Miasto Kraków:** W Krakowie zrealizowano projekt "Liczn@ na zieleni", w ramach którego przeprowadzono geoankiety mające na celu zrozumienie potrzeb mieszkańców dotyczących terenów zielonych. Dzięki zebrany danym możliwe było lepsze planowanie i zarządzanie zielenią miejską, uwzględniając oczekiwania społeczności.
- **Miasto Gdynia:** Gdynia zastosowała geoankietę w procesie konsultacji społecznych dotyczących rewitalizacji wybranych obszarów miejskich. Mieszkańcy mieli możliwość wskazania na mapie miejsc wymagających interwencji, co pozwoliło na precyzyjne określenie priorytetów inwestycyjnych.

Kawiarenka obywatelska

Kawiarenka obywatelska to metoda konsultacji społecznych nastawiona na dialog między uczestnikami. Spotkania odbywają się w nieformalnej atmosferze, sprzyjającej swobodnej wymianie myśli, w miejscach takich jak kawiarnie, biblioteki czy bary. W trakcie spotkania, grupa 8-10 osób dyskutuje na istotne dla nich tematy, dzieląc się swoimi opiniami i doświadczeniami. Celem kawiarenki obywatelskiej nie jest osiągnięcie konsensusu czy podjęcie decyzji, lecz rozpoczęcie debaty, zebranie opinii uczestników oraz budowanie relacji między nimi. Taki styl dialogu bardzo trafia do młodych!

Zalety kawiarenki obywatelskiej:

- **Inicjowanie dialogu** – kawiarenka umożliwia rozpoczęcie rozmów na ważne dla społeczności tematy, co może prowadzić do lepszego zrozumienia różnych punktów widzenia.
- **Budowanie relacji** – sprzyja nawiązywaniu kontaktów i wzmacnianiu więzi między uczestnikami, co może przekładać się na lepszą współpracę w przyszłości.
- **Niska bariera uczestnictwa** – nieformalna atmosfera zachęca do udziału osoby, które mogą czuć się niekomfortowo w bardziej formalnych spotkaniach.
- **Elastyczność tematyczna** – możliwość poruszania różnorodnych tematów, dostosowanych do potrzeb i zainteresowań uczestników.

Przykłady zrealizowanych kawiarenek obywatelskich w polskich miastach:

- **Krosno** – na zlecenie Urzędu Miasta Krosno Fundacja GraTy w 2022 roku przeprowadziła konsultacje społeczne w formie kawiarenki obywatelskiej dotyczące boiska na osiedlu Tysiąclecia w Krośnie. Dla jednych było to miejsce pełne wspomnień, dobrej zabawy, gry w piłkę, czasu spędzonego w gronie znajomych. Natomiast dla innych miejsce głośnych imprez, ciągłego hałasu i aktów wandalizmu. By poszukać dobrych pomysłów na rewitalizację tego miejsca zdecydowano się przeprowadzić konsultacje w formie kawiarenki obywatelskiej. W ciągu 3 tygodni działań, odbyło się w sumie 6 spotkań, podczas których zebrano kilkadziesiąt odpowiedzi. Opiniami podzieliło się 58 osób, dodatkowo odebrano 19 telefonów a w całość działań było zaangażowanych 6 wolontariuszy. Z aktywności powstał raport, który pomógł wskazać urzędnikom kierunek postulowanych przez okolicznych mieszkańców zmian.
- **Bydgoszcz** – w Bydgoszczy, przy ulicy Gdańskiej, funkcjonuje kawiarenka obywatelska "Miód i Tymianek". Jest to miejsce, gdzie mieszkańcy mogą się spotykać, dyskutować na ważne dla nich tematy oraz angażować się w życie społeczności lokalnej. Kawiarenka ta działa w ramach Bydgoskiego Centrum Wolontariatu i Organizacji Pozarządowych.
- **Województwo Śląskie** – tutaj na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego organizowane są kawiarenki obywatelskie w ramach akcji "TransformujeMY Śląskie". Kolejna edycja wydarzeń tego typu realizowana jest od początku 2025 roku i dotyczy spotkań organizowanych w różnych zrewitalizowanych miejscach i miejscowościach, których charakter społeczno-gospodarczy zmienia się wraz z postępującym odchodzeniem regionu od paliw kopalnych. Są to spotkania, podczas których mieszkańcy mogą wyrażać swoje opinie na temat postępującej transformacji regionu. Kawiarenki są elementem projektu szerszego projektu, w ramach którego zwiększana jest świadomość partycypacyjna, prowadzona jest edukacja w temacie zrównoważonego rozwoju miejskiego oraz wypracowywane są pomysły na wykorzystanie wsparcia z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Wszystkie wydarzenia odbywają się w niezobowiązującej atmosferze przy kawie i ciastkach.

ZAINSPIRUJ SIĘ - PROGRAM KAWIARENKI OBYWATELSKIEJ:

9:00	Powitanie. Zapoznanie się grupy i zdefiniowanie wzajemnych oczekiwań.
9:20	Od wieloletnich doświadczeń zmian gospodarczych do myślenia o przyszłości Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego – czyli polityka transformacji w praktyce. Mini-wykład.
10:00	Między „tu i teraz”, a „tu i jutro” (cz. 1.) Praca grupowa nad scenariuszami przyszłości osadzonymi w kontekście lokalnym.
10:40	Między „tu i teraz”, a „tu i jutro” (cz. 2.) Sesja interaktywna, debata nad scenariuszami przyszłości osadzonymi w kontekście lokalnym.
11:00	Na skrzyżowaniu transformacyjnych ścieżek Burza mózgów nt. oddolnych aktywności transformacyjnych, z odniesieniami do doświadczeń uczestników.
11:30	Przerwa
12:00	A co na to Walt Disney? Dookreślanie ramowych pomysłów na lokalne inicjatywy przyczyniające się do sprawiedliwej transformacji. Praca grupowa i sesja plenarna.
12:30	Podsumowanie i zakończenie
12:30 – 13:00	Konsultacje indywidualne z projektodawcami

TransformujeMY Śląskie

Broszura przygotowana w ramach projektu
„Działamy dla młodych!”

Działamy!

Projekt dofinansowany ze środków Rządowego Programu
Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Fundusz
Młodzieżowy

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

www.centrumcreo.pl